

A Kúria a dr. Pecsénye Erzsébet ügyvéd által képviselt felperesnek a ... jogtanácsos által képviselt alperes ellen szolgálati járandóság csökkentését kompenzáló kártérítés iránt a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon 3.M.258/2012. szám alatt megindított és másodfokon a Gyulai Törvényszék 3.Mf.25.673/2013/4. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen az alperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Kúria a Gyulai Törvényszék 3.Mf.25.673/2013/4. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy tizenöt nap alatt fizessen meg a felperesnek 20.000 (húszezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A felülvizsgálati eljárás illetékét az állam viseli.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint a felperes 1981-től állt az alperessel hivatásos szolgálati viszonyban, 1992-től bünygyi osztályvezetőként, 2002-től hivatalvezetőként teljesített szolgálatot a Sz.-i Rendőrkapitányságon. 2003. április 4-én szolgálati feladatellátás során lett rosszul, kórházi kezelést követően folyamatosan keresőképtelen állapotban volt, az elrendelt felülvizsgálati eljárás során a fegyveres szervek I. fokú Felülvizsgáló Orvosi Bizottsága 2004. november 10-én lefolytatott vizsgálat alapján megállapította hivatásos szolgálatra alkalmatlanságát azzal, hogy a munkaképesség-csökkenés mértéke 40%. A határozat az alkalmatlanság okaként alkalmazkodási zavarok, enyhe depressziós epizód és interver-tebralis discus (csigolyaközi porckorong) rendellenesség betegségek fennállását jelölte meg. A FÜV Bizottság határozata alapján az alperes egészségi, pszichikai, fizikai alkalmatlansággal indokolva 2004. december 15-tel felmentéssel megszüntette a felperes szolgálati viszonyát, és szolgálati nyugállományba helyezte. Az alperes a szolgálati viszony

megszüntetésekor hivatalból nem vizsgálta a felperes betegségének szolgálati kötelmekkel összefüggő jellegét. Minősítő határozat ezt követően sem készült, erre irányuló kérelme, kártérítési igénye a felperesnek nem volt.

2012. január 1-től hatályba lépett a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásokról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény alapján a felperes korábbi szolgálati nyugdíját szolgálati járandósággént személyi jövedelemadóval terhelten folyósítják a részére, amely a felperesnek 16%-os, 2012. január 1-től havi 35.740 forint, 2013. január 1-től havi 38.025 forint nettó összegű jövedelemcsökkenést jelent.

A felperes a szolgálati panasza elutasítását követően előterjesztett keresetében arra hivatkozott, hogy amennyiben rendelkezett volna a betegségének a szolgálati kötelmekkel való összefüggését megállapító minősítő határozattal, lehetősége lett volna arra, hogy az egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazotti és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint egészségügyi alapellátásról szóló 57/2009.(X.30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet 2012. január 1-től hatályos 38/A. §-a alapján kérelmezze az alkalmatlanság megállapítását megalapozó betegség szolgálati kötelmekkel összefüggő jellegének megállapítását, és ebben az esetben nem lett volna csökkenthető a szolgálati járandóságának összege a személyi jövedelemadó mértékével.

A felperes keresetében kérte, hogy kötelezze a bíróság az alperest 2012. január 1-től kezdődően a szolgálati járandóságot érintő csökkentés teljes összegének kártérítési járadékként történő megfizetésére, annak törvényes késedelmi kamataival együtt.

A Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.258/2012/4. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy szolgálati járandóság csökkenését pótoló kártérítés címén fizessen meg a felperesnek - minden hónap 10. napjáig esedékesen - a 2012. január 1-jétől 2012. december 31-ig tartó időszak vonatkozásában havi 35.740 forintot, a 2013. január 1-től kezdődő időszak vonatkozásában havi 38.025 forint járadékot. A 2012. január 1-től 2013. június 30-ig terjedő időszakra járó 657.030 forint járadék összeg után 2012. október 10-től a kifizetésig terjedő időre kötelezte az alperest a törvényes késedelmi kamat megfizetésére, valamint a felperes javára 50.000 forint perköltséget ítélt meg.

A közigazgatási és munkaügyi bíróság ítélete indokolásában kiemelte, miszerint a fegyveres szervek hivatásos állományú

tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (Hszt.) 180. § (1) bekezdése a fegyveres szervet kötelezi a betegség szolgálati kötelekkel való összefüggése hivatalból történő vizsgálatára külön kérelem hiányában is. Minősítő határozat hiányában a felperesnek azt kellett bizonyítania a perben, hogy a százalékos arányoktól függetlenül a betegsége a szolgálati kötelekkel összefüggő. Ez esetben abból lehet kiindulni, hogy pozitív minősítő határozat esetén - lényegében ismételt vizsgálatot követően - a felperes nem szenvedett volna el ellátás csökkentést. Pozitív minősítő határozat hiányában azonban a felperes a korábbi teljes ellátásának összegét nem kaphatja meg, de megegyező előfeltételek mellett jogosult lehet elmaradt jövedelmet pótló kártérítési járadékra.

A bizonyítási eljárás eredményeként, a perbeli tanúvallomások, valamint a Szegedi Tudományegyetem Szent-Györgyi Albert Klinikai Központ Igazságügyi Orvostani Intézete által elkészített igazságügyi orvosszakértői véleményt értékelve az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperesnél szív megnagyobbodást, emelkedett vérnyomást, kezdődő degeneratív mozgáskorlátozottságot nem okozó csípőízületi elváltozásokat, lapos talpakat, enyhe gerincgörbületet, ideggyök-nyomási tünetekkel nem járó degeneratív csigolya- és porckorong elváltozásokat, a bal kéz tenyéri bőrének kezdődő zsugorodását találták. Az elvégzett pszichiátriai vizsgálat adatai szerint nevezett pszichésen panaszmentes, nála sem hangulatzavar, sem a korábbi szomatizáció nem állapítható meg. A megállapított megbetegedések közül a térdízületi, illetve gerincelváltozások degeneratív, a korral együtt járó és a korral előrehaladó megbetegedések a hivatásos szolgálattal oki összefüggésben nem állnak, nem áll fenn összefüggés a vér lipid szintjének emelkedése, a toxikus májbántalom, a csökkent cukortolerancia és a hivatali kötelek között sem.

A korábbi FÜV határozatban megállapított pszichés elváltozások, a hangulatzavar, a visszatérő depresszió, közepes depressziós epizód több okra volt visszavezethető. Ennek kiváltásában a felperes alapszemélyisége, az MR vizsgálatnál igazolt agyi keringési zavar, kezdődő agysorvadás, illetve ér eredetű károsodás, valamint az általa hivatkozott elhúzódó stressz-szituációként megélt munkahelyi problémák együttesen játszottak szerepet. A pszichés elváltozások tekintetében a felperes által stressz-szituációként megélt munkaköri kötelek ellátása legalább részoki szerepet játszott. Erre utal az is, hogy a munkahelyi stressz szituáció megszűnését követően, tehát a felperes szolgálati nyugállományba helyezése után a pszichés panaszai megszűntek, jelenleg nála gyógyszerszedés nélkül sem mutatható ki valamely pszichopatalógiai elváltozás.

A felperes a 2000. évet követő időszakban jelentkező munkahelyi stressz-szituációt pszichotraumaként élte meg, nála a kialakult

depresszió mellett részben úgynevezett sérülés utáni stressz-tünetegyüttesre jellemző eltérések (alvási nehezítettség, a megélt stressz-szituációval kapcsolatos rémálmok, reggeli fáradtság) is jelentkeztek. A 2003. április 4-én fellépett rosszullét kialakulásában az agyi keringési zavar, illetve pszichés okok egyaránt szerepet játszottak. A közigazgatási és munkaügyi bíróság a bizonyítási eljárás eredményeként azt is megállapította, hogy a felperesre a beosztása ellátása során komoly mentális megterhelés nehezedett, ezért érdemi döntése meghozatalakor elfogadta az igazságügyi orvosszakértői véleményben foglaltakat, mely szerint az egyéb részoki tényezők alapvetően nem, de a munkahelyi stressz-szituációval együtt már alkalmasak voltak az egészségcsökkenést okozó megbetegedés kiváltására.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a Hszt. 162. § (1) bekezdésére, 164. § (1) bekezdés a) pontjára, 165. §-ra, 171. § (1) bekezdésére, a Legfelsőbb Bíróság Munkaügyi Kollégiumának 30. számú állásfoglalásában foglaltakra hivatkozással az alperes kártérítési felelősségére vont le jogkövetkeztetést, és az alperest a felperes keresete szerint marasztalta.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró Gyulai Törvényszék 3.Mf.25.673/2013/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta azzal, hogy a megítélt perköltséget mindkét fokon felmerült együttes perköltségnek tekintette.

A másodfokú bíróság az alperes fellebbezésében kifejtettek kapcsán azt vizsgálta, hogy a minősítő határozat hiánya az alperesnek, a felperesnek vagy esetleg mindkét félnek a terhére róható-e. E körben kiemelte, miszerint az nem volt vitatott, hogy a felperes hivatásos szolgálatra való alkalmatlanságának megállapítására megbetegedésére tekintettel került sor. A Hszt. 180. § (1) bekezdése alapján az alperesnek hivatalbóli eljárási kötelezettsége volt annak a vizsgálata, hogy a megbetegedés a szolgálati kötelezésekkel összefügg-e. Az a körülmény, hogy az összefüggés fennállását hivatalból kell vizsgálni, azt jelenti, hogy az eljárást attól függetlenül le kellett volna folytatni, hogy a felperes erre irányuló kérelmet előterjesztett-e vagy sem. Ezért helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperest e körben mulasztás nem terheli, a vizsgálat, és így a minősítő határozat hiánya kizárólag alperes terhére értékelendő. Az alperesi mulasztás azonban nem jelent feltétlenül károsodást a felperesi oldalon. A megbetegedés szolgálati kötelezésekkel való összefüggésének megállapítása esetén is szükséges lett volna az 57/2009.(X.30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet szerinti eljárás lefolytatására annak érdekében, hogy további pozitív megállapítás esetén 2012. január 1-jétől kezdődő időszakban is teljes összegben kaphassa a felperes az ellátást. Mindezekre tekintettel a törvényszék álláspontja szerint is felperesnek kellett bizonyítania, hogy károsodása -

járandóságának 16%-os csökkenése - az alperesi mulasztással függ össze.

A másodfokú bíróság a Hszt. 162. § (1) bekezdésében foglalt feltételek fennállását bizonyítottanak fogadta el, a perbeli igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján osztotta az elsőfokú bíróság jogi álláspontját, mely szerint a felperes megbetegedése a szolgálati kötelmekkel összefügg, szolgálati nyugdíjazására részben e betegségével összefüggésben került sor, így az alperes vétkességére tekintet nélkül felel azért a kárért, amely a szolgálati nyugdíj csökkenése folytán a felperesi oldalon bekövetkezett.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben annak hatályon kívül helyezését és a felperes keresetének elutasítását kérte.

Az alperes sérelmezte kártérítési felelősségének megalapozottságára levont jogkövetkeztetést. Érvelése szerint nem helytálló a jogerős ítélet megállapítása, miszerint a minősítő határozat hiányával kapcsolatosan a felperest mulasztás nem terheli, illetve annak hiánya kizárólag az alperes terhére értékelhető. A korábbi jogszabályi környezet a felperes nyugállományba helyezésének előfeltételeként ilyen tárgyú vizsgálatot nem kívánt meg, elegendő volt az egészségügyi alkalmatlanságának megállapítása. Felperes szolgálati viszonya megszűnésének időpontjában nem merült fel egyéb olyan körülmény sem, amely a felperes egészségügyi alkalmatlanságát eredményező betegségek szolgálati kötelemmel összefüggő jellegének megállapítását indokolta volna. Az alperes hangsúlyozta, hogy a Hszt. 180. § (1) bekezdése szerinti vizsgálat lefolytatását, a FÜV határozat kézhezvételét követően, illetve később maga a felperes sem kezdeményezte, melyet a felperes a perben maga sem vitatott, elmondta, hogy ennek számára nem volt jogi jelentősége. A felperes nyugállományba helyezésének időpontjában a Hszt. 180. §-a a jelenlegivel megegyező szöveggel volt hatályban. Ezen jogszabály ismeretében a felperes tudomással bírt arról, hogy a FÜV határozatban szereplő egészségügyi alkalmatlanság kimondásán túl minősítő határozat kiállítására van lehetőség, amennyiben betegsége a szolgálati kötelmekkel összefügg, és amennyiben ezen határozat a munkáltatója által nem került hivatalból kiállításra. Így a Hszt. alapján a felperesnek lehetősége lett volna erre irányuló kérelem előterjesztésére a határozat hiányára hivatkozva. Minthogy a felperes az őt ért kár elhárítása, illetve csökkentése érdekében nem úgy járt el, ahogyan az az adott helyzetben általában elvárható, az alperes érvelése szerint a Ptk. 340. § (1) bekezdése alapján nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely abból származott, hogy a károsult e kötelezettségének nem tett eleget. Jogi álláspontja szerint alkalmazni kell a Hszt. 162. § (3) bekezdésében foglaltakat, mely szerint nem kell megtéríteni a

kárnak azt a részét, amelyet a károsult vétkes magatartása idézett elő.

Az alperes azt is kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság a kártérítési felelősségét a Hszt. 162. § (1) bekezdése alapján állapította meg. Álláspontja szerint az adott ügyben a felelősség kérdését nem ezen jogszabályhely, hanem a Hszt. 164. §-a alapján kell megítélni. E körben arra hivatkozott, hogy a FÜV határozat a hivatásos szolgálatra való alkalmatlanság okaként több betegség fennállását jelölte meg, így a felperesi munkaképesség-csökkenés bekövetkezésében több, különböző mentális, illetve fiziológiai eredetű megbetegedés együttesen játszott szerepet. A felperes ezek közül kizárólag a munkahelyi stresszel összefüggő terhelési, és az abból eredő pszichés betegségei bizonyítására fektetett hangsúlyt, míg a többi megbetegedése szolgálati kötelemekkel történő jellegét az eljáró bíróságok nem vizsgálták és nem is állapították meg. Ezért álláspontja szerint a kártérítési felelőssége legfeljebb csak olyan arányban állhat fenn, amilyen arányban a 40%-os összmunkaképesség csökkenése a foglalkozási megbetegedéssel összefüggésben keletkezett munkaképesség-csökkenéshez aránylik. Mindemellett az alperes azt is sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok nem értékelték azt a hivatkozását, hogy az igazságügyi orvosszakértői véleményből is kitűnően a felperes pszichés megbetegedése nem kizárólagosan a szolgálati kötelemekből eredő stressz következménye. Ezért kifejtett jogi álláspontja szerint a Hszt. 162. § (2) bekezdésének alkalmazására lett volna szükség, mely szerint a munkáltató mentesülhet a felelősség alól, ha a kárt a működési körén kívül eső elháríthatatlan ok okozta. E körben az alperes utalt az MK 29. számú állásfoglalásban foglaltakra is.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását és az alperes felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére történő kötelezését kérte.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A perben nem volt vitatott kérdés, miszerint a felperes alperesnél fennállt hivatásos szolgálati viszonya 2004. december 15-én FÜV határozattal megállapított egészségügyi alkalmatlanságát eredményező megbetegedései miatt került megszüntetésre. Az sem volt vitatott, hogy az alperes a Hszt. 180. § (1) bekezdésében előírt kötelezettsége ellenére a felperes betegségének szolgálati kötelemekkel való összefüggését nem vizsgálta.

Az eljáró bíróságok jogszabálysértés nélkül fogadták el a felperes előadását, mely szerint a szolgálati nyugállományba helyezésével

nem keletkezett kára, és nem láthatta előre, hogy évek múltán a törvényi változást követően az alperes mulasztása miatt kár érheti.

A 2011.évi CLXVII. törvény 5. § (2) bekezdése alapján 2012. január 1-jétől a felperes részére a szolgálati járandósággá átalakított szolgálati nyugdíjat a személyi jövedelemadó mértékével csökkentett összeggel folyósítják. Ezért kártérítési igénye a Hszt. 173. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel ekkor vált esedékessé.

Az alperes kellő alap nélkül hivatkozott a felperes vétkes közrehatására, mert a Hszt. 180. § (1) bekezdése az alperes részére hivatalból történő eljárást ír elő.

A 2011.évi CLXVII. törvény 5. § (3) bekezdés a) pontja szerint a (2) bekezdés alapján nem csökkenthető a szolgálati járandóság összege, ha a szolgálati viszony megszüntetésére egészségi, pszichikai, fizikai alkalmatlanság miatt került sor, és az alkalmatlanság megállapítását megalapozó baleset, betegség szolgálati kötelekkel összefüggő jellegét a jogviszony megszüntetésekor minősítő határozattal megállapították.

Az előbbiekből következően a törvény a szolgálati járandóság összegének csökkentését két konjunktív feltétel megvalósulása esetén zárja ki. Az egyik feltételnek - mely szerint a szolgálati viszony megszüntetésére egészségi, pszichikai, fizikai alkalmatlanság miatt került sor - a felperes megfelel, míg a másik előírt törvényi feltételnek csupán akkor felelt volna meg, ha a jogviszonya megszüntetésekor (adott ügyben 2004. december 1-jén) pozitív minősítő határozattal rendelkezett volna. Ennek hiánya pedig az eljáró bíróságok helytálló megállapítása szerint az alperes kártérítési felelőssége körébe tartozó kérdés. Az alperes mulasztása a perben tehát ténykérdés, és az előbbiekre tekintettel nincs jelentősége annak, hogy a felperes a jogviszonya megszüntetését követően maga sem kezdeményezte a betegsége szolgálati kötelekkel összefüggő jellegének megállapítását, mert amennyiben a jogviszonya megszüntetését követően sor is került volna ennek a megállapítására, a 2011. évi CLXVII. törvény 5. § (3) bekezdés a) pontjában előírt konjunktív feltételnek ez esetben már nem felelt volna meg.

Minősítő határozat hiányában ezért a felperes kizárólag az alperes ellen indított kártérítés iránti perben bizonyíthatta, hogy hivatásos szolgálatra alkalmatlanságát eredményező betegsége a szolgálati kötelek teljesítésével összefüggésben keletkezett [Hszt. 164. § (1) bekezdés]. Ennek bizonyítása esetén azonban az alperes kártérítési felelőssége - a minősítő határozat hiánya miatt - a Hszt. 162. § (1) bekezdése alapján áll fenn.

Az eljáró bíróságok a perbeli bizonyítékok Pp. 206. § (1)

bekezdésének megfelelő mérlegelésével jogszabálysértés nélkül vontak le következtetést arra, hogy a felperes bizonyított pszichés megbetegedése és a szolgálati kötelek teljesítése között a részoksági összefüggés megállapítható. A jogerős ítélet helytálló érvelést tartalmaz arra nézve is, hogy a szolgálati kötelekkel való összefüggés megállapításának nem feltétele valamennyi igazolt betegség tekintetében ennek megállapítása, hiszen a betegségek együttesen eredményezték a hivatásos szolgálatra való felperesi alkalmatlanság megállapítását, szolgálati viszonya megszüntetését és szolgálati nyugállományba történt helyezését. A Legfelsőbb Bíróság az adott ügyben alkalmazandó MK 30. számú állásfoglalásában és a perbeli igazságügyi orvosszakértői véleményben foglaltak figyelembevételével helytálló az is, hogy mivel a felperes egyéb megbetegedései (agyi keringési zavar, ér eredetű agykárosodás) korábban önmagukban munkaképesség-csökkenést nem okoztak nála, az alperes megalapozottan nem hivatkozhat arra, hogy a pszichés megbetegedés és hivatásos szolgálattal járó kötelek között közvetlen és kizárólagos ok okozati összefüggés nem áll fenn. Az adott ügyben a FÜV Bizottságnak az 57/2009.(X.30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet 38/A. § (4) bekezdés a) pontja szerinti döntését az igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján hozott bírósági döntés pótolja.

A Hszt. 162. § (1) bekezdése értelmében a fegyveres szerv vétkességére tekintet nélkül teljes mértékben felel azért a kárért, amely a hivatásos állomány tagjának a szolgálati viszonyával összefüggésben keletkezett.

Az előbbieket bizonyítására tekintettel a felperest azért érte kár, mert a jogviszonya megszüntetésekor - jóllehet annak feltétele fennállt - nem rendelkezett pozitív minősítő határozattal és ennek következményeként a szolgálati járandóságát 16 % személyi jövedelemadó terheli. Az alperes a Hszt. 162. § (2) bekezdése szerinti kimentési okra, valamint a 162. § (3) bekezdése szerinti kármegosztásra történt hivatkozása minden alapot nélkülöz, mert a felperes szolgálati viszonyával össze nem függő egyéb megbetegedései működési körön kívül eső elháríthatatlan okként nem értékelhető, továbbá a felperes részéről - a minősítő határozatnak kizárólag az alperesnek felróható hiánya miatt - vétkes közrehatás nem állapítható meg.

Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet - jogszabálysértés hiányában - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A pervesztes alperest kötelezte a Pp. 78. § (1) bekezdése alkalmazásával a felperes felülvizsgálati eljárási költsége megfizetésére, míg a felülvizsgálati eljárás illetékét a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14. §-a értelmében az állam viseli.

Budapest, 2014. november 26.

*Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. a tanács elnöke, Dr. Stark Marianna
s.k. előadó bíró, Sipőczné dr. Tánczos Rita s.k. bíró*

A kiadmány hiteléül:

kúriai tisztviselő